MADAGASKAR forum

www.madagaskar.no

Utgitt av Vennskapsforeningen Norge - Madagaskar
Fihavanan'i Norvezy sy Madagasikara

Nr 2 2005 Årgang 3

Korrupt og korrupt, fru Blom…

Linn Krog Hansen, redaktør.

Korrupt og korrupt, fru Blom…
Er det et begrep som stadig går igjen i forbindelse med omtale av småsnuskete land sør for Alpene og øst for Svartehavet så er det ordet korrupt, eller korrupsjon. Dette begrepet er nærmest blitt en oppsamlingssekk for alle former for økonomiske transaksjoner og uformelle tjenester som vi mener ikke tåler dagens lys. I det minste som vi nordmenn mener ikke ville tåle dagens lys i Norge. Nå er heldigvis nordmenn så veloppdragne og moralske av natur at vi ikke trenger å bekymre oss over den slags juks og fanteri. Og hvis vi nå likevel skulle høre om en naiv og grisk stakkar som prøver å føre oss bak lyset, så vil vedkommende automatisk få sin velfortjente straff av både rettsvesen (som naturligvis heller ikke lar seg bestikke) og folkets egen dømmende hånd. For sånt noe vil vi ikke ha noe av i vårt høytstående moralske samfunn.

At vår høye moral og sterke rettferdighetssans har å gjøre med nedarvede gener gjennom mange hundre generasjoner er det ikke særlig lurt å stille spørsmål ved etter at man er ferdig med sitt første grunnfag i samfunnsvitenskap. Dette med moral er noe vi nordmenn kan det meste om. Faktisk er vi av og til så moralsk korrekte at vi tillater oss å gå rett inn i ethvert samfunn og fortelle hvordan folk helst bør leve livene sine og hvordan de skal fordele de få godene som måtte finnes. Dette kan de gjøre uten i det hele tatt å ha satt sin fot i det samfunnet eller det landet de ser det som sin oppgave å redde fra den sikre undergang. Og det mest kontroversielle med det hele; alt gjøres i den absolutt beste mening.

For en stund tilbake snakket jeg med en rådgiver i Norad om dette med bistandspenger fra Norge til Madagaskar, hva pengene går til, og hvorvidt alt kommer frem. Rådgiveren fortalte at det nok av og til forekom at en bitteliten del av midlene"forsvant" og at noe dermed kunne defineres som et resultat av "korrupsjon". Hun var likevel rask til understreke at dette overhodet ikke trengte å bety at enkeltpersoner hadde stukket av med pengene. Ofte dreiede det seg om penger som hadde gått til et litt annet, men vel så viktig formål som det opprinnelige tiltenkte. Med andre ord var pengene som regel meget vel anvendt, selv om man underveis hadde funnet ut at de kanskje trengtes bedre på et annet sted enn akkurat det som var den første planen.

Et annet "problem" man kjenner til er dette med at folk med makt ofte ansetter egne venner og familiemedlemmer, i stedet for å velge den med best kvalifikasjoner. På den måten er vennen eller familien sikret egen inntekt, og man slipper å dele av si egen inntekt, som i mange tilfeller ikke er beregnet på mer enn en liten husstand. Ære være Folketrygden, sosialkontorene, sykehusene, og pleiehjemmene her i Norge. De får stort sett bare kjeft, men jeg skulle likt å se tilstandene den dagen det norske folk ble totalt prisgitt sin egen skjebne. Da var det dette med å dele da… Selv om en lønning i Norge holder betraktelig lenger enn på Madagaskar, vil jeg tro at det ville blitt tøft om vi plutselig måtte dele med tretti stykker som ikke hadde egen inntekt og dermed sto på døren hver gang vi hadde fått lønning.
Så var det dette med moralen igjen da…Skulle man da skaffe de stakkes tretti slektingene og vennene en jobb slik at de kunne forsørge sin familie sånn noenlunde, eller skulle man bare si "Sorry, jeg gidder ikke hjelpe deg. Du får klare deg sjøl, jeg har nok med meg selv, mitt og min bedrifts profitt. Og dessuten er jeg ikke korrupt, så ikke prøv deg på bestikkelser for å få nødhjelp hos meg!"..

Linn Krogh Hansen

Fakta om Madagaskar

Hovedstad	Antananarivao
Folketall	ca 17,4 millioner
Areal	587 041 km2
Styreform	Republikk
Offisielle språk	Gassisk og fransk
Mynt	Ariary
Religion	Tradisjonell gassisk religion 52%, kristne 41%, muslimer 7% (Kilde: CIA Factbook/Encarta Encyclopedia)

MADAGASKARS EVNE TIL FREDELEG KONFLIKTHANDTERING

I 2003 avslutta eg eit doktorgradsprosjekt der fokus var på kva rolle økonomisk utviklingsnivå og forvalting av fornybare ressursar, det vil si dyrkbar jord, skog og ferskvatn, spelar som årsak til væpna konflikt. I studien samanlikna eg seks fattige land med miljøproblem, fire av dei med væpna konflikt (Guatemala, Haiti, Senegal og Bangladesh) og to med alvorlege politiske kriser som ikkje har utvikla seg til borgarkrig, nemlig Madagaskar og Tunisia.

Seniorforskar Wenche Hauge ved Fredsforskningsinstituttet (PRIO).

AV: WENCHE HAUGE, SENIORFORSKAR, PRIO

Forskarar blir ofte kritiserte for å velje case studiar som inneheld både det fenomenet ein søkjer å forklare, i dette tilfellet væpna konflikt, og det eller dei tilhøva ein antek er årsaken(ane) til det fenomenet ein studerer, her lavt økonomisk utviklingsnivå og miljøøydeleggjing. Hensikta med å inkludere Tunisia og Madagaskar i studien var difor å søkje å kartleggje kvifor desse to landa har unngått borgarkrig trass i økonomiske kriser, øydeleggjing av miljøet, manglande demokrati og store politiske kriser.

Fattigdom følgjer ikkje etniske skiljelinjer

Under arbeidet med Madagaskar, der hovudfokus var på den alvorlege politiske krisa i 1990-91, identifiserte eg ein del samfunnsmessige og kulturelle særdrag, som har medverka til å hindre at politiske kriser har gått over i langvarig borgarkrig, som i så mange andre afrikanske land. Det eine av desse særdraga ligg i at fattigdom og økonomiske forskjellar ikkje systematisk følgjer etniske skiljeliner på Madagaskar, og at ein har hatt ein viss tradisjon i å fordele viktige politiske posisjonar mellom dei viktigaste etniske grupperingane i landet. Ein har med andre ord det samfunnsforskaren Stein Rokkan kallar kryssande skiljeliner.

Den andre delen av forklaringa ligg i tre tilhøve som alle har samanheng med kvarandre. For det første har delar av den gassiske hæren, særleg eldre offiserar, i periodar vist motvilje mot bruk av vald mot sitt eige folk. Den gassiske kulturen har i tillegg ein sterk tradisjon for dialog, knytta til den rollen respekterte eldre har hatt som meklarar i små og store konfliktar. Ein har eit eige omgrep for solidaritet eller fredeleg sameksistens, *fihavanana*, som i mange tilfelle har fungert som ei bremse mot valdsbruk. Endeleg spelte den gassiske kyrkja ein viktig rolle som kanal for politisk deltaking og utløp for folks frustrasjonar over manglande demokrati gjennom det felleskristne rådet, FFKM, under den politiske krisa i 1991.

Meir dramatikk i 2001

Ettersom det oppstod ei ny alvorleg politisk krise på Madagaskar i 2001-2002, der valdsnivået likevel var lavt

MADAGASKAR forum www.madagaskar.no

Redaktør
Linn Krogh Hansen
e-post: ilinn@frisurf.no Tlf: 99 24 98 55
Øvrige redaksjonsmedlemmer
Mona Sorknes, John Magnus Nygaard, Gunnar Roalkvam
Eksterne bidragsytere i dette nummeret
John Magnus Nygaard, Hege Ramson, Øyvind Dahl, Whenche Hauge og Merethe Hansen.
Lay out
Liv Olaug Haaland

Foto forside: Linn Krogh Hansen **Foto bakside:** Linn Krogh Hansen

Styret i Vennskapsforeningen Norge - Madagaskar (VNM)
Leder
Øyvind Dahl e-post: oyvind.dahl@lyse.net
Øvrige styremedlemmer
Sidonie Hansen, Ottar Rakoto Fjose, Heri Ramampiaro, Ellen Vea Rosnes, Kai Arne Schie, Suzanne Razafimasy Olsen, Endre Haraldseide

Vennskapsforeningen er ikke ansvarlig for innholdet i bladet; dette er redaktørens ansvar.

Bladet er utgitt med støtte fra NORAD
ISSN 1504-4750

dersom ein samanliknar det med poliske kriser i andre land, ønska eg å undersøke nærmare korleis Madagaskars evne til fredeleg konflikthandtering blei påverka av hendingane i løpet av denne krisa. I januar 2005 starta eg difor opp eit fire månadars prosjekt med tittelen Madagascar – Past and Present Political Crisis: Resilience of Pro-Peace Structures and Cultural Characteristics. Prosjektet fokuserer på kva som har skjedd med dei kryssande skiljelinene på Madagaskar etter 2001-2002, og på korleis krisa har påverka dialogtradisjonen, antivaldskulturen og kyrkjas rolle som meklar og kanal for politisk deltaking.

Den politiske krisa i 2001-2002 var større og kanskje meir dramatisk enn nokon gong tidlegare. Stridens eple galdt som kjent resultatet av presidentvalet i desember 2001, der grunnlovsdomstolen først erklærte at verken den sitjande presidenten, Didier Ratsíraka, eller hovudutfordraren, Marc Ravalomanana, hadde fått over femti prosent av stemmene ved første valomgang, og at det difor måtte ein ny omgang til. Ravalomanana hevda at Ratsíraka og støttespelarane hans stod bak valfusk, og utnemnde på dette grunnlaget seg sjølv til valets vinnar og president i februar 2002, til internasjonale protestar, men med stor støtte blant gassarane.

Maktskifte

Ravalomanana utnemnde også kort tid etterpå fleire ministrar, som raskt inntok regjeringskontora i Antananarivo, til store protestar frå Ratsíraka. Ratsíraka og støttespelarane hans forskansa seg i Tamatave på austkysten, der hans parti, AREMA, tradisjonelt har hatt stor støtte. Ratsíraka-tilhengjarar barrikaderte vegane frå havnebyane inn til Antananarivo, slik at importerte varer, ikkje minst olje, ikkje nådde inn til hovudstaden. Internasjonale media presenterte biletet av ein separatistkonflikt på Madagaskar. Ratsíraka-tilhengjarane måtte til slutt gi opp, ettersom Ravalomanana hadde så stor folkeleg støtte. I juni 2002 tok Ravalomanana kontroll over hæren og kommanderte soldatane til å fjerne vegbarrikadene. I dette sluttspelet blei det brukt vald, men avgrensa i tid og omfang.

Ravalomanana har no tre år ved makta bak seg. Han har ført ein liberalistisk økonomisk politikk, og er yndlingen til Verdsbanken og bistandsgjevarane. Ein av konsekvensane av den økonomiske politikken er prisstigning på basismatvarer som ris. I 2004 var det også mangel på ris på Madagaskar. Det er mange årsaker til prisstigninga, som ma. høgre internasjonale oljeprisar, syklonar og ein veik gassisk valuta. Likevel har Ravalomananas økonomiske politikk mykje av ansvaret for dette, ettersom han har opna opp for fri marknadspris på risen, som før var fastsett til eit lavare nivå, under marknadspris. Dette har ramma dei fattigaste hardt, men det har ramma like sterkt blant tilhengjarane til Ravalomanana som blant motstandarane. Slik sett har dette ikkje svekka dei kryssande skiljelinene på Madagaskar, men heller skapt mindre sympati for Ravalomanana blant hans eigne tilhengjarar.

Kyrkje ikkje lenger nøytral

I løpet av 1991 fungerte det felleskristne rådet, FFKM, både som meklar i konflikten og som ein kanal for det sivile samfunns meiningar og krav til politiske endringar. Dette endra seg i 2001-2002, ettersom kyrkja på mange måtar blei ein del av maktapparatet. Då Ravalomanana vart president, heldt han fram i rollen som visepresident for den reformerte kyrkja. Om enn ikkje direkte uttrykt, støtta FFKM også presidentkandidaturet hans under valet, og som president har Ravalomanana om mogleg rådført og støtta seg meir på kyrkja enn på partialliansen, TIM, som hjalp han til makta. Ravalomanana har også rikhaldig delt ut gåver, som for eksempel bilar (firehjulstrekkjarar) til biskopane i Antananarivo og Antsirabé. Dette blir lagt merke til blant dei fattigaste, som knapt nok har råd til å kjøpe ein kilo ris.

Under feltarbeidet i januar-februar 2005 intervjua eg generalsekretæren for FFKM, Remy Ralibera som uttrykte at kyrkja på Madagaskar desverre ikkje lengre er nøytral og difor ikkje vil ha truverd som meklar i ei eventuell ny krise eller konflikt. Rapporten frå prosjektet konkluderer difor med at Madagaskars evne til fredeleg konflikthandtering er svekka, men at, som Ralibera også uttrykte – dette kan endre seg igjen.

Splitta lojalitet

Under krisa i 2001-2002 blei den gassiske hæren utsett for eit lojalitetspress frå dei to presidentkandidatane. Sjølv om den splitta lojaliteten internt i hæren ikkje blei godt synleg før mot slutten av krisa, og valdsbruken var avgrensa, uttrykte den pensjonerte general Desiré Philippe Ramakavelo i eit intervju i februar 2005 at hærleiinga kunne ha gjort meir for å få til ei dialogløysing på krisa, som i 1991. Ramakavelo uttrykte vidare at avgangen til hærleiinga som var lojal mot Ratsíraka i 2002, også hadde konsekvensar for dei offiserane og soldatane som blei att. Krisa har skapt kjenslemessige sår og delte sympatiar internt i hæren. Dette kan ha påverka hærens rolle eller bidrag når det gjeld Madagaskars evne til fredeleg konflikthandtering for framtida.

Kyrkja og hærens rolle utgjer imidlertid berre to av pilarane i Madagaskars evne til fredeleg konflikthandtering, og trass i ein del valdsepisodar i 2001-2002, er respekten for fihavanana framleis sterk. Mange NGOar, som for eksempel FIANTSO-ARC og TABITA FJKM, har også starta prosjekt for nyorientering rundt dialog og fredeleg konfliktløysing.

Rapporten frå prosjektet om krisa på Madagaskar i 2001-2002 konkluderer med policy tilrådingar på ulike område. Nokre av desse tilrådingane går på styrking av risproduksjonen og på introduksjon av tiltak som kan verne dei fattigaste mot prisstigning på basismatvarer. Andre av tilrådingane handlar om å gjenvinne kyrkjas nøytralitet som meklar i konfliktar, og sist men ikkje minst, å støtte opp om tiltak som kan styrke det sivile samfunn og NGOars arbeid for dialog og forsoning.

MOT BEDRE STYRESETT PÅ MADAGASKAR

Petter Langseth, korrupsjonsrådgiver.

- For å bedre de offentlige tjenestene bør myndighetene utvikle integritet, handlekraft og åpenhet, sier Petter Langseth ved presidentens kontor.

SAMTALE MED PETTER LANGSETH AV HEGE RAMSON

Langseth forteller at Madagaskar står ved et spennende veiskille. En økonomisk og fattigdomsskapende krise kulminerte i 2002, og president Marc Ravalomanana har siden innsettelsen samme år sjøsatt reformer.

- Vi har utviklet en strategi for godt styresett som utprøves i tre av Madagaskars 22 regioner, sier Langseth.

- I fjor inngikk Norge en samarbeidsavtale med Madagaskar, med hovedvekt på helse, utdanning og kamp mot korrupsjon. Madagaskars president sier han ønsker å bekjempe uvesenet, og Madagaskar var et av de første land i Asia og Afrika til å ratifisere FN-konvensjonen mot korrupsjon. Nylig åpnet Norge en ambassade i hovedstaden Antananarivo.

Med en stab på fem gassere og en nordmann jobber Petter Langseth fra Verdensbanken som presidentens rådgiver for godt styresett.

BIANCO

- Å styrke rettsvernet og stoppe korrupsjon er nøkkelord for integritet, fortsetter Langseth.

En av krumtappene mot korrupsjon er kontoret Bureau indépendant de la lutte anti-corruption (BIANCO) som med økonomisk støtte fra Norge ble åpnet like før jul i fjor. Langseth forteller at det har tre enheter.

- Folkeopplysningsdelen holder blant annet seminarer og informasjonskampanjer så folk skal melde fra i stedet for å betale når offentlige tjenestemenn driver utpressing. Landet kan ikke forbedre de offentlige tjenestene uten folkets hjelp. Gjennom et borgermanifest er publikum orientert om sine nye klagemuligheter. Kirke og media skal også bidra til å opplyse om rettigheter og plikter, sier han.

Langseth forteller at det også ble avviklet en norsk finansiert essaykonkurranse for ungdom om hvordan stoppe korrupsjon. 12 000 deltok, og de seks beste essayene vil bli samfunnsfagpensum i skolen.

- Den andre enheten er forebyggende og vil gjøre korrupsjon mer risikabelt, fortsetter han. Sammen med det overordnende Antikorrupsjonsrådet (CSLCC) og strategiprogrammet for godt styresett vil BIANCO påtvinge offentlige tjenestefolk etiske kjøreregler. På et seminar vil alle offentlige ansatte motta hver sin skriftlige utgave av disse. BIANCO er i ferd med å tvinge gjennom en selvangivelse for offentlige tjenestefolk. Et disiplinært råd følger også opp klager BIANCO har behandlet, sier han.

- Den tredje enheten tar den rettslige oppfølgingen, forteller han videre. Antall saker og domfellelser har økt. Nylig meddelte BIANCO at av de 105 sakene de har mottatt i år, har 78 ført til arrestasjoner. Fortsatt er for mange dommere til salgs. Bevis forsvinner og saker blir avvist på feil grunnlag, sier han.

Naturrikdom

Blant annet skal finansinstitusjonene og forvaltning av nasjonal rikdom forbedres.

- Skal bestikkelser stoppes, må de uakseptabelt lave statlige lønningene økes, forklarer Langseth.

- Madagaskar er et rikt land med blant annet gull, diamanter, fiskeressurser og antakelig olje. Til nå har utvinningen skjedd uten offisiell regulering og skattlegging. Et mål for programmet er at rikdommen skal gi statlige inntekter så offentlige tjenestefolks lønn kan økes. I sin tale ved åpningen av BIANCO sa presidenten at kampen mot korrupsjon er en meget god investering for Madagaskar. Dette er en nyttig holdning om den vanlige gasser skal nyte godt av landets rikdommer, sier han.

Åpenhet og tillit

Opplysninger om godt styresett programmet skal kringkastes av radio og kampanjer i regionene. Presidentens

Redaktør for BIANCO, general René Ramarozatovo. Foto: L'Express

kontor har også foreslått å gjøre informasjon tilgjengelig for alle på internett. Basert på en norsk idé om å lære i praksis, skal aktørene utveksle erfaringer så feil ikke gjentas.

- Det er nødvendig å følge med på borgerens tillit til reformene, understreker Langseth. Det blir påkrevet å jevnlig vurdere folkets tillit til institusjoner som BIANCO, Antikorrupsjonsrådet og andre nøkkelspillere. Programmets resultater kan måles ved å bruke Transparency Internationals index, som siden 1996 har målt 80 lands rettsvern, korrupsjonskontroll, ansvarlighet og handlekraft, deriblant Madagaskar, sier han.

Økonomisk overvåkningsenhet

Ansporet av FN holder Madagaskar på å etablere *Le service de renseignements financiers* (SRF), en økonomisk overvåkningsenhet.

- Under Eva Jolys siste besøk hadde vi møte med finansinstitusjonene for å høre om de ville rapportere mistenkelige transaksjoner til BIANCO og SRF. De fleste bankene er styrt av franske interesser. Som tidligere koloniherre vil et åpent system koste dem mer enn andre utenlandske aktører, så dette kan bli en utfordring for SRF, konstaterer han.

Langsiktig

- Alle aktørene må innse at reformene krever menneskelige og økonomiske ressurser og at vi må lære underveis, sier Langseth. Den økonomiske biten blir en utfordring. Hong Kong investerte tolv US dollar i året per innbygger (2003) og stagget et korrupt system. De fleste U-land bruker mindre enn en prosent av dette. Skulle Madagaskar bruke like mye per innbygger som Hong Kong, ville summen blitt 200 millioner dollar i året. I 2004 var Madagaskars antikorrupsjonsbudsjett 300 000 dollar. Bistandspengene fra EU, FN, Verdensbanken og Norge utgjør en prosent av Hong Kongs satsing, så det er et stykke fram, avslutter han.

ORDTAK OG AFORISMER FRA MADAGASKAR

NOEN MED FORKLARING/TOLKNING I PARENTES

Et enslig tre utgjør ingen skog; en finger knekker ingen lus.
(Man må være flere for å få utrettet noe.)

Manges tanker rekker langt, den enes tanker bare til kanten av risgryten.
(Sammen kan en finne gode løsninger.)

Et stygt ansikt kan ikke endres, men stygge tanker kan endres.
(Vend de onde tankene til gode.)

Å fornekte Guds eksistens, er som å hoppe i blinde.
(Gud ser deg!)

Jeg er lik bøtta, den har bare ett ønske, å fylles med vann.
(Jeg er mottakelig for gode ideer.)

Sorgen er som risen i rishuset; når en liten kurv blir tatt bort hver dag, er det til slutt intet tilbake.
(Tiden leger alle sår.)

De høye trær hates av vinden.
(De som stikker seg ut er mest utsatt.)

Når båten synker, er det ikke forskjell på fyrsten og trellen.

Den som spytter når han ligger på ryggen, rammer bare seg selv.
(Du sitter selv i glasshus.)

Heller gal selv enn å ha en gal kone som mor til barna.
(Mor har størst innflytelse over barna.)

Fra pressekonferansen på statsministerens kontor i mars 2004. Fra venstre: Tolk Øyvind Dahl, President Marc Ravalomanana, Statsminister Kjell Bondevik og Statssekretær Gunnar Husan.

TRE ÅR MED MARC RAVALOMANANA

Tre år er gått siden de dramatiske begivenhetene våren 2002 som førte Marc Ravalomanana til makten. Hva har skjedd på den politiske fronten? Hvordan har han lykkes med sitt program? Hvor står Madagaskar i dag?

■ TEKST: ØYVIND DAHL FOTO: STATSMINISTERENS KONTOR

En vanskelig start

Som vi husker, var det ingen enkel vei fra valget som fant sted 16. desember 2001 til han kunne tas i ed som president på en fullsatt Mahamasina stadion den 6. mai 2002. President Didier Ratsiraka hevdet hele tiden at det måtte gjennomføres en andre valgomgang fordi ingen av kandidatene hadde fått de tilstrekkelige 50 prosent i første valgomgang. Antananarivos befolkning hadde dag etter dag i flere måneder gjennomført fredelige demonstrasjoner der de krevde anerkjennelse av den tidligere borgermesteren som ny president. Etter måneders krangel om ny opptelling eller ikke, kunne Konstitusjonsdomstolen (HCC) den 29. april erklære Marc Ravalomanana som vinner med 51, 46 % av stemmene i første valgomgang. Ratsiraka hadde 35,90 %. Mens den nye presidenten ble tatt i ed, var Ratsiraka fortsatt i Toamasina. De fire guvernørene i kystprovinsene Toliara, Mahajanga, Antsiranana og Toamasina hadde erklært en uavhengig føderasjon. Antananarivo var isolert fra kysten, med sprengte broer og militsgrupper som tok kvelertak på hovedstaden. Det var altså et splittet land Ravalomanana overtok ansvaret for. Det var ikke før den 6. juli at Ratsiraka flyktet til Frankrike og krisen var over, etter at USA, den 26. juni hadde anerkjent det nye regimet. Frankrikes anerkjennelse satt langt inne, den kom ikke før den 3. juli.

Politisk konsolidering

Det første Ravalomanana måtte få på plass var nye provinssjefer, ambassadører og ikke minst: en ny Nasjonalforsamling. Valget den 15. desember 2002 ga president ens nye parti TIM 102 av 160 representanter. Ratsirakas parti satt igjen med 3 representanter. De fleste andre småpartiene støttet Ravalomanana – som dermed hadde et ”komfortabelt flertall”. Med kommunevalgene som ble gjennomført i november 2003, var det politiske apparatet for å styre Madagaskar på plass.

En annen viktig reform som ble gjennomført høsten 2004, var inndelingen av øya i 22 regioner med regionsjefer utpekt av presidenten. Reformen bidro sterkt til desentralisering. Pengene kom nærmere befolkningen og det var lettere å se hva de ble brukt til. Dersom regionsjefene ikke fulgte opp, kunne de ble sparket.

De tre viktigste opposisjonsgruppene: Comité pour la réconciliation nationale (CRN) ledet av tidligere president Albert Zafy, Rassemblement des forces nationales (RFN) ledet av pastor Edmond Razafimahefa og Solidarité Parlémentaire pour la Democratie et l'Unité Nationale (SPDUN) organiserte en nasjonal kongress i juni

2005. Det er demokrati på Madagaskar, opposisjonen kan fritt samle seg. Statsminister Sylla har invitert til dialog, men presidenten og hans parti har ikke noe tro på at de tre grupperingene kan enes om en felles presidentkandidat til neste presidentvalg ved slutten av 2006.

Utbygging av infrastruktur

Da Ravalomanana kom til makten, ville den tidligere bedriftslederen få i gang en rask og bærekraftig utvikling med vekt på *"public - private - partnership"* (3 P). Hans satsning på oppgradering av veier, jernbane, havner og flypasser er synlig for enhver som besøker Madagaskar i dag. Dette var en sektor som hadde ligget nede i årevis. Tanken bak er at en infrastruktur som fungerer, også vil fremme lokal handel og eksport til utlandet. Mange varer var tidligere vanskelig å få frem, på grunn av elendige kommunikasjoner. Også når det gjelder informasjons- og kommunikasjonsteknologi har Madagaskar satset. Det finnes i dag mobiltelefoner i alle de største byene og nettet utbygges stadig. Det satses også på fiberoptikk.

Internasjonal støtte

På dette feltet har den nye presidenten vært meget dyktig. Han satte tidlig i gang arbeidet med å få utarbeidet en strategi for fattigdomsbekjempelse, et såkalt PRSP-dokument, (Poverty Reduction Strategy Paper). Dokumentet var ferdig i 2003. Dette er for Verdensbanken et krav for å få innvilget gjeldslette. Arbeidet har båret frukter. Madagaskar har fått strøket det meste av sin utenlandsgjeld som ledd i bekjempelse av fattigdom i henhold til det såkalte HIPC-initiativet (*Higly Indebted Poor Countries*). De innsparte pengene skal gå til utvikling av sosial sektor, utdanning og helse.

Madagaskar har oppnådd gjeldslette og store pengeoverføringer fra Verdensbanken, Det internasjonale pengefondet, EU og enkeltnasjoner, spesielt Frankrike og USA. Den siste fjæren i hatten til presidenten var at Madagaskar var det første av 16 søkerland som fikk støtte fra *Millennium Challenge Account* (MCA) som er opprettet av president Bush. De første 110 mill USD som er innvilget, skal gå til utvikling av landbruket.

Også det store miljøprogrammet som Verdensbanken finansierer går sin gang. Det er et program som har gått over 15 år i tre femårsfaser. Programmet er nå inne i sin tredje fase. I forbindelse med dette har Madagaskar opprettet en rekke nye vernete områder og vil satse på økoturisme, noe som da også skal komme lokalbefolkningen til gode.

Helse og utdanning

Innen utdanning har presidentens initiativ for å dele ut gratis skoleransler til alle elever både i offentlige og private skoler, satt fart i innskrivningen av elever. Her hadde utviklingen i de senere år av Ratsiraka-perioden vært negativ, færre og færre barn søkte skolen. Analfabetismen var økende. Trenden er snudd, skoleinnskriving er økt fra 69 % til 92 %, men utfordringen er enorm siden 45 % av landets 17,9 mill mennesker er under 15 år. Med en årlig befolkningstilvekst på 2,8 % betyr det at det må skaffes utdanning, helsetjenester og jobber til nesten en halv million nye mennesker hvert år. 2300 nye grunnskoler skal bygges hvert år

Presidenten har satt seg i spissen for komiteen som skal bekjempe hiv/aids. Foreløpig er tallene på smittede ikke store (1,1 %), men det er viktig å komme utviklingen i forkjøpet. Det har man sjanse til på Madagaskar. Men de fleste dør av malaria (15 %), infeksjons-sykdommer (12 %) og tuberkulose (4 %).

Kamp mot korrupsjon

Presidenten har satt seg som mål å bekjempe korrupsjon som nærmest er blitt systemisk på Madagaskar. I siste halvdel av 2004 ble Det uavhengige antikorrupsjonskontoret (BIANCO) opprettet bl. a. med støtte fra Norge. Byrået skal kunne gripe inn overfor alle institusjoner på alle nivå. Norge bidrar også med en rådgiver for dette arbeidet, Petter Langseth, som arbeider ved presidentens kontor. Også den norske korrupsjonsbekjemperen Eva Joly har status som presidentens rådgiver. Hun skal bidra til en reform av rettssystemet. Målet er åpenhet og ansvarlighet.

Økonomien

Året 2003 ga en vekst på 9,6 % etter katastrofeåret 2002 med minus 12,8 %. I 2004 bremset veksten opp og resultatet ble 5,3 %. I løpet av 2004 ble den gassiske ariary innført som myntenhet istedenfor den gassiske francs (1 ariary er 5 FMG). Tiltaket kunne ikke forhindre at verdien av valutaen ble redusert med 30 % i løpet av året. Styringsrenten gikk opp fra 9 % til 16 %. Nå i 2005 ser det ut til at ariary-en stabiliserer seg.

To kraftige sykloner rammet landet og ødela avlinger i 2004. Den internasjonale oljeprisen har steget kraftig. Alt dette har rammet økonomien hardt. Og det er ikke tvil: Det er på økonomisiden at Marc Ravalomanana har sin største utfordring. Vi hører ikke så ofte lenger slagordet "rask og bærekraftig utvikling". Med god utenlandsk støtte til en rekke utviklingsprosjekter er det mye penger. Men de er ikke resultat av økt lokal produksjon. Presidentens nye slagord er: "Nå må vi arbeide."

Kast ikke krukken som sprekker langt bort, den har gjort deg mange tjenester.
(Behold det som er verdifullt.)

Det er ikke røyken fra ilden som gjør huset varmt, men ektepar som blir enige om tingene.
(Bli forlikt med hverandre!)

UNIVERSITETSAMARBEID MELLOM

STAVANGER – TULÉAR

Universitetene i Tulear og Stavanger har hatt forskningsprosjekter sammen siden 1990. Det begynte med at Professor Ludvig Munthe foreslo at det akademiske miljø ved UiS skulle bidra sammen med UD/Norad i gjensidig bidra med gjensidig forsknings- og kompetansebygning.

■ INTERVJU AV JOHN MAGNUS NYGAARD MED PROFESSOR TORLEIV BILSTAD PÅ UNIVERSITETET I STAVANGER

Hovedsatsingen var i utgangspunktet historieforskning. Stavanger regionen har mye å bidra med siden Misjonshøgskolen i sine arkiver har mye skriftlig kildemateriale og bilder fra misjonærenes opphold på Madagaskar helt siden 1866.
- Siden jeg representerte UiS i prosjektet, introduserte vi også en gryende miljøforskning, forteller Bilstad.

Hvordan utviklet samarbeidet seg?
- Etter 15 år med forskningssamarbeid UiS-Tulear er det blitt mye mer miljø og miljøteknologi. Både i Tulèar og i Ft. Dauphin har vi pågående undersøkelser både av saltvann, grunnvann og i vannutslipp fra industrien. Tuléar-bukta har stor organisk belastning fra landavrenning; både menneskelige ekskrementer og industrielle utslipp. Dette resulterer i store konsentrasjoner av mikroorganismer i vannmassene, bakterier som videre utvikler potensielle giftige komponenter for både fisk og mennesker.

I Fort Dauphin ligger det flere skipsvrak hvor den opprinnelige lasten lekker ut både metallforurensing og annet i bukta. Fiskerne selger daglig sine fangster til innbyggerne, og det er en potensiell fare for at metallkonsentrasjoner i fisk langt overskrider helsemessige grenseverdier.

- Fast avfall er også en utfordring både i Tuléar og Fort Dauphin. Spesielt i Fort Dauphin, som er turistby, bør det ryddes opp i den visuelle forurensingen i form av søppel. Her er enkle tiltak som synlige og tilgjengelige avfallscontainere en god begynnelse. Industrielle utslipp søkes også tatt hand om hvor forurensingen produseres, nemlig ved kilden. Turistene kommer ikke når avfallet flyter og vannet er infisert. Strendene rundt Fort Dauphin står ikke tilbake for noen i hele verden.

Har samarbeidsprosjektet hatt ringvirkninger?
Tuléar samarbeidet har også gjort sitt til at vannforekomster andre steder på øya blir forsket på og analysert. Flere av kystbyene planlegger nå å utføre vannanalyser for å definere hvilken vannkvalitet byene omgis med. Inne i landet er det særlig Ansirabe som har fått oppmerksomhet fra prosjektet, med muligheter for restaurering av innsjø. Det lille vannet nedenfor den norske skolen i Antsirabe blir muligens en Ph.D. oppgave for en gasser med tilknytting til universitetet i Tuléar.

Finansiering av prosjektet

UiS-samarbeidet med Tulear har bidratt til at UD i flere år har tildelt kvotestudenter til UiS. Det betyr at norske myndigheter betaler ca NOK 90000/år for at gassere tar en toårig M.Sc. i miljøteknologi ved UiS etter ett år med norskstudier. For tiden har vi tre slike M.Sc. studenter fra Tulear. I tillegg har Universitetsfondet ved UiS bevilget ett stipendiat over tre år for en Ph.D. student fra Tulear; også i miljøteknologi.

I store trekk er dette UiS sitt bidrag til forskningssamarbeidet med Tulear. I tillegg har Senter for Interkulturell Kommunikasjon (SIK) i Stavanger, som en del av UiS forskningssamarbeidet, hand om samfunnsforskningen i prosjektet. Årlig mottar UiS NOK en million fra UD/Norad til Tulear forskningssamarbeidet. Mye av pengene går til innkjøp av analytisk utstyr til vannforskningen i Tuléar og Fort Dauphin. Noe går til reiser og noe til lønninger, hovedsakelig for personell fra Tuléar. UiS personell har aldri mottatt lønn fra prosjektet.

KOMMUNE TIL KOMMUNE SAMARBEID

ANTSIRABÉ – STAVANGER

Prosjektet startet i 2003 med bakgrunn i Stavanger kommunes Klima- og energiplan. I planen står det at Stavanger kommune skal være en modell/foregangskommune i ressursforvaltning, energibruk og utslipp av klimagassen CO2 og at kommunen skal bidra til en rettferdig fordeling av verdens ressurser.

AV: JOHN MAGNUS NYGAARD

Bakgrunnen for prosjektet

I Stavanger bystyres flertallsvedtak av 13. juni 2002 står det som et fjerde punkt:
”Det utredes nærmere muligheter for et Nord-Sør samarbeid med vennskapsbyer i U-land til støtte for utveksling og investering i miljørettede tiltak slik som skissert i planen…”.
I planen står det at:
”Stavanger kommune skal bidra med tiltak og kompetanse som kan stimulere til utvikling og bedre levekår i vennskapsbyer, men at det skjer innenfor deres økologiske andel.”

Som det fremgår er her mange faguttrykk, men kort fortalt ønsker Stavanger kommune å bistå sine vennskapsbyer til en utvikling med velstand og bedre levekår uten at det skal ødelegge miljøet for nåværende og framtidige generasjoner. Energiutvikling uten økning av klimagasser var et utgangspunkt.

Ordfører Leif Johan Sevland skrev brev til ordføreren i Antsirabé høsten 2002 og spurte da om det var interessant for Antsirabé å være med i et slikt samarbeid. Stavanger fikk svært positiv respons på henvendelsen. De hadde savnet et mer aktivt samarbeid siden begynnelsen av 1990-tallet.

Vinteren 2003 reiste første gruppe fra Stavanger på besøk. Det var miljøvernsjef og prosjektleder Olav Stav, Stavanger kommune, Marianne Skjortnes, SIK og Hege Aasbø, Grønn Hverdag (en landsomfattende forbrukerrettet miljøorganisasjon). Prosjektet var så i gang.

Hvem er med?

Arbeidet er ledet av en styringsgruppe bestående av varaordfører Bjørg Tysdal Moe, leder, Sissel Stenberg, Stavanger kommune, May Endresen, KS, Marianne Skjortnes, SIK og Olav Stav, Stavanger kommune, prosjektleder. Alle har vært i Antsirabé og møtt ledelsen der. I Antsirabé er arbeidet forankret i bystyret med ordfører Olga Ramalason som leder. Det er opprettet et eget kontor i et eget bygg som kommunen leier og som ligger i bydelen Ambohimena hvor prosjektet gjennomføres. David Rakotomalala er prosjektleder. Han er økonom og har med seg sekretærer og andre medarbeidere.

Prosjektets formål

Målet med prosjektet er å få til en utvikling i Antsirabé hvor det å ivareta det lokale og globale miljø er overordnet faktor. Tanken er at de skal få til gode levekår og livskvaliteter uten å belaste miljøet for nåværende og framtidige generasjoner og gjøre de samme feilene som vi i verdens velferdshjørne har gjort. Vi forbruker store ressurser på bekostning av den fattige verden og slipper ut klimagasser som er en stor trussel for hele mennesket. Men, vi skal ikke fra Stavangers side tre noe ned over hodene på folket på Madagaskar. Vi ser på oss som likeverdige partnere og vil lære av hverandre. Vi vil lære av dem og de vil lære av oss.

Vi startet arbeidet med å si at vi vil at folket, de som bor og arbeider i bydelen Ambohimena, skal få være med å bestemme hva som trengs av tiltak i bydelen. Alle planer og prosjekter som er startet opp har derfor vært en dialog mellom kommunene og mellom Antsirabé kommune og folket. Det kom fort fram at arbeid og inntekter var viktigst. Da kunne de få råd til mat, bolig, skolegang for barna og slike nødvendige ting. Men de så også de at det var viktig med rent vann, gode avløpssystem/kanaler og godt avfallssystem som ledd i utvikling av en god helse. De ønsket også bedre veger. Vi ga en del tips og gjennom dialog fant de også ut at de skulle slutte å bruke kull fra regnskogen til koking av mat, men bruke lokalproduserte briketter av halm, leir, m.v. De ønsket også å ta vare på alt organisk materiale fra mat og grønnsaker og lære seg varmkompostering og bruk av komposten til å dyrke mer mat i egen hage. De

fleste har egne hageflekker. På den måten er det satt i gang mange prosjekter.

Stavanger får penger fra Norad gjennom KS til prosjektet. Olav Stav er lønnet 20% av Stavanger kommune til prosjektet.

Det er fantastisk hva de får til med de små midlene som overføres fra Stavanger. Året etter oppstart, i 2004, ble det utbedret 5 kilometer med veg og 7 kilometer med kanaler. Det ble bygget 7 vannposter og 5 miljøstasjoner. I tillegg har rundt 190 familier fått opplæring i økologisk hagedyrking og kompostering. Rundt 800 av beboerne fikk seg arbeid i prosjektet og dermed økte inntekter til familiene og skatteinntekter til kommunen. I tillegg er det gjort tiltak med beplantning og mindre ting. Tilliten mellom folket og kommunen som var skjør i utgangspunktet er i ferd med å bygges opp igjen.

Prosjektet har også medført økt kontakt mellom skoler i Stavanger og Antsirabé, mellom menigheter, Universitet og andre. I tillegg er det startet opp flere nye prosjekt; ett gjennom de politiske partier om ”Demokratiutvikling”, ett om Indikatorer for nord-sør samarbeid. To Fredskorpsdeltakere fra Stavanger og Norge er reist til Antsirabé for å jobbe der i 1 ½ år og tilsvarende to fra Antsirabé som jobber i Stavanger. En av disse arbeider i Grønn hverdag og en i IVAR (Interkommunalt Vann Avløp og Renovasjonskontor). Næringsutviklingprosjekter er under vurdering, samt utveksling og prosjekter innen utdanning og forskning.

Gasserne positive

Erfaringene er positive. Gasserne er et vennlig og positivt folk. De stiller opp, tar ansvar og jobber fantastisk godt. Språket er vår største barriere, men da er vi så velsignet med alle i vårt distrikt som kan gassisk og fransk og tilsvarende en del gassere som kan norsk. Korrupsjon er hele tiden en trussel, men ved å være obs på det hele tiden og lage system og opplegg som forebygger det, så går det fint. I alle fall i vårt prosjekt.

En stor utfordring ligger også i at presidenten har utpekt Antsirabé som pilot-/foregangsby for miljø- og bærekraftig utvikling på Madagaskar. Her er dialogen mellom Antsirabé og de nasjonale myndigheter viktig. Vi håper etter hvert å komme mer inn i denne prosessen, men det er ikke lett i et land der ting skal skje fort og mange aktører er på banen. Men som president Marc Ravolamanana sa under sitt besøk i Stavanger, mars 2004. ”Det er en interessant tanke at Madagaskar kan gå foran som U-land i utvikling av en miljø- og bærekraftig politikk.”

EKSOTISK INNSLAG: Det er ikke bare båter og maritim brukskunst som står i fokus under den årlige Trebåtfestivalen i Risør. Blant alle båtene sto nemlig Sidonie Hansen med sine fargerike kurver. Vel, de gjør seg kanskje likegodt om bord i en norsk kogg som foran i en lakana vezo?

FOTO: ØRJAN KROGH HANSEN

Tilbake til Solskinnsøya

- Good morning Miss, høres i ulike tonefall fra de ivrige lærerskolestudentene når jeg kommer inn i klasserommet med bøkene under armen, klar for dagens økt. Selv om jeg begynner å venne meg til det er det alltid en viss spenning knyttet til det jeg skal gjøre. Nesten hundre forventningsfulle øyne hviler blikket på frøkna fra Norge som alene har ansvaret for alt som foregår av engelskundervisning i denne klassen.

AV: MERETHE HANSEN

Som mange andre i vår tid ønsket jeg å gjøre noe "annerledes" året etter videregående, ikke begynne rett på studier og utdanning, men få puste litt ut gjennom et såkalt friår. Hald Internasjonale Senter i Mandal er en ettårig skole som drives av Laget, Strømmestiftelsen og Det Norske Misjonsselskap med støtte fra Fredskorpset-Ung.

Åtte år som misjonærbarn på solskinnsøya har malt minnene fra tiden på Madagaskar som eksotiske bilder i hukommelsen. Da jeg hørte at Hald hadde ledig plass for ei jente til barndomsparadiset mitt, tok det ikke lang tid før jeg satt på bussen, klar et innføringskurs på skolen med interkulturell kommunikasjon og bibel på timeplanen. Noen uker senere skar et par skarpe aluminiumsvinger seg vei gjennom skyene på sin ferd for å frakte meg til den store øya like utenfor østkysten av Afrika.

19 år og hvit dame

Sekoly Fanomanana Mpampianatra er navnet på lærerskolen som ligger i Fandriana, en liten by i innlandet med navn som direkte oversatt til norsk betyr seng. Etter ett år på skolen går elevene ut i et halvt år med praksis før de kan ta en eksamen som bevitner at de er ferdig utdannet. SFM i Fandriana er en skole som drives av FLM, den gassisk lutherske kirke. Her hadde min teamvenninne, Helena H. Kruken, og jeg vårt hovedarbeid som engelsklærere. Jeg hadde ansvaret for nybegynnerklassen med over førti elever, alle eldre enn meg, og mange uten noe kjennskap til engelsk i det hele tatt. Det at vi ikke hadde et felles språk som undervisningen kunne foregå på skapte fra begynnelsen av et hinder for meg. Jeg følte meg også veldig usikker på om undervisningsopplegget mitt ville være bra nok for klassen min, om de ville forstå det jeg ønsket å lære bort, eller om timene med meg bare ville bli som underholdning der en 19 år gammel hvit jente dummet seg ut bak kateteret...

Ris på glør

Elevene på lærerskolen kommer fra hele Madagaskar og bor på internat i løpet av skoleåret. Helena og jeg fikk hvert vårt rom i andre etasje på jenteinternatet, med utsikt over rismarkene som laget lappeteppe i ulike nyanser av grønn som i et typisk bilde fra innlandet.

Jentene var veldig hjelpsomme og kom til unnsetning når de så at det vi gjorde ble feil. De lærte oss å handle på torget og å lage mat på gassisk vis. Snart kokte vi også ris på glør sammen med de tre ganger daglig. Det var en egen stemning på kjøkkenet, spesielt om kvelden når mørket senket seg utenfor. Glørne fra "stekeplata" lyste opp ansiktene våre der vi satt på rekke langs en murbenk og rørte i grytene. I påvente av at risen skulle bli ferdig snakket vi sammen om alt og ingenting, eller noen stemte i en sang som lød vakkert flerstemt.

Det er innlagt vann og strøm på internatet, men det var likevel ikke alltid det kom noe ut fra krana eller at det ble lys i pæra da vi skrudde den på. Vi ble forklart at vannet ble stengt av for at rismarkene først skulle få det de trengte. Når det gikk mange dager uten vann, gikk vi i samlet tropp fra internatet med bøtter og kar til en brønn i nærheten. Vi fylte svære tønner på kjøkkenet slik at vi hele tiden hadde nok væske til riskoking. Strøm var vi ikke svært avhengig av siden vi hadde både stearinlys og lommelykter, men for de andre jentene ble det dyrt med forbruk av stearinlys, og en lommelykt var nok ikke det som stod først på prioriteringslista.

Sang som undervisning

Vi var heldige som fikk bo så nært innpå de gassiske jentene, og dette var også noe som gjorde at vi klatret mye lettere opp motbakkene vi møtte i begynnelsen. Etter hvert trivdes jeg faktisk svært godt som lærer, og prøvde å finne på nye undervisningsmetoder som frisket litt opp. Vi sang mye i

ENKELT MEN LÆRERRIKT: *Fra klasserommet på lærerskolen.*

Glørne fra ”stekeplata” lyste opp ansiktene våre der vi satt på rekke langs en murbenk og rørte i grytene.

SAMLET TIL NATURSTI: *Natursti var en av flere metoder vi brukte for å kombinere lek og læring.*

klassen. Jeg tror dette er en god måte å lære et annet språk på, samtidig som det er noe det gassiske folket virkelig kan. Jeg fokuserte mye på enkle barnesanger med bevegelser med tanke på at det var noe mine elever selv kunne bruke når de skulle ut og undervise. Det ble mye latter i klassen første gang jeg sang og danset til ”jungelens konge” for å vise gangen i sangen.

Vi lekte også mye som bingo, henteleken, mimeleken og hangman. Noen ganger hadde Helena og jeg klassene våre samlet til natursti på skoleplassen med pensumrelaterte oppgaver som poster i løypa. Vi merket godt at de ikke var vant til denne formen for ”lek-og-lær”, og mange tok det veldig seriøst første gangen og ble helt fortvilt når det var oppgaver de ikke klarte å løse.

Vi er utrolig heldige her i Norge som har mulighet til å reise til andre deler av verden og se og lære av forskjellige kulturer. Jeg tror et slikt opphold er svært verdifullt som bagasje i livets ryggsekk. I en stadig mer globalisert verden trenger vi kunnskap om andre mennesker. Det skaper større forståelse for ulike kulturer og kan være med på å hindre misforståelser og konflikter. Selv om det var en stor endring i tilværelsen ble vi glad i det nye livet vårt, og når jeg nå sitter her i Norge og ser tilbake på det, kjenner jeg et savn og et sug mot enkelheten vi levde i der.

For meg var dette året også ekstra spesielt siden jeg fikk tråkke opp igjen spor fra barndommen, og samtidig lage mange nye i noen skonummer større. Flere av bildene fra jeg var liten er blitt levende igjen, og jeg har også fått hengt opp mange nye i mitt livs galleri.

SOMMEREN KOM TIL STAVANGER

SAMSPILL: Fra venstre: Nils Henrik Asheim (el. klaver), Florian Kellerhals (el. fiolin), Rajery (valiha) Anders Rønningen (valiha).

VERDENSMUSIKER: *Rajery levnet ingen tvil om at han hører til de virkelig store musikerne her i verden.*

GASSISK STEMNING: *Publikum kunne glede seg over en konsert med varme og stemning som brakte sansene tilbake til Solskinnsøya.*

Det ble en stor opplevelse for de ca. åtti personene som var på konsert med Rajery på Tou scene mandag 22. august. Rajery beviste at han er nasjonalprinsen på *valiha* og uten tvil en verdensmusiker.

■ AV: JOHN MAGNUS NYGAARD

Han har en spennvidde i repertoaret, - fra drivende rytmer til meditative melodier. Man følte at man var på Madagaskar. Det ble en egen stemning i lokalet. Først spilte og sang han alene, så sammen med Anders Rønningen; sannsynligvis den eneste norske valihaspiller og én av de ytterst få musikkmisjonærene. Sammen skapte de nydelige melodier.

Drivende samspill

Varmen og stemningen steg i de noe kalde lokalene. De spilte og sang kjente gassiske melodier og sanger, og en god del sang med. De spilte også melodier som Rajery hadde laget sjøl. Til slutt ble det en kvartett, da Nils Henrik Asheim og Florian Kellerhals på piano og fiolin kom med. Det ble et drivende samspill. Endelig kom sommeren til Stavanger. Velfortjent applaus, blomster til alle fire, og vi kunne gå ut i den litt kalde sensommerkvelden med en gassisk stemning og varme inne i oss. Og så sympatisk Rajery var. Jo, det ble en stor opplevelse. Arrangører var Vennskapsforeningen Norge-Madagaskar avdeling Rogaland og Vennskapsbyforeningen Stavanger - Antsirabe i utmerket samarbeid med Tou scene.

Håp om godt samarbeid

Tirsdag 23. august var Rajery og Anders på St. Olav videregående skole og hadde en minikonsert for ca. 60 av skolens elever. Det ble en stor opplevelse for elevene og det ga de uttrykk for. Rajery demonstrerte også de gassiske instrumentene skolen har kjøpt. Mange av dem har han sjøl laget. Rajery ga også uttrykk for håp om at samarbeidet mellom St. Olav videregående skole og Lycée André Resampa i Antsirabe ville bli fruktbart og gi gode resultater for begge.

INGEBJØRG FINSTAD

”Røster fra en taus verden”

LUTHER FORLAG 2003

DØVESKOLENE PÅ MADAGASKAR

Boken gir en enestående sjanse til å møte en lite omtalt del av norsk historie på Madagaskar; etableringen og utviklingen av døveskolene. Vi får høre om kampen for å få midler til å starte den første skolen, og vi møter de første skeptiske foreldrene som kom gående langveisfra i sin flotteste søndagsstas for å overlevere den stemmeløse poden til en uviss fremtid hos de hvite vazahene. Vi møter barna Rivo, Koto og Seta, og følger deres gleder og sorger som elever ved døveskolen i Loharano.

Forfatteren av boka, misjonær og døvepedagog Ingebjørg Finstad fra Kragerø ble født i 1924. Hun arbeidet som utsending for NMS blant de døve på Madagaskar i nesten førti år. Takket være hennes faglige dyktighet og kreativitet skjedde utviklingen av døveskolene på Madagaskar raskere enn i mange andre afrikanske land. I dag er det de gassiske døvelærerne som har overtatt etter pioneren fra Kragerø, som nå nyter pensjonistdagene i den lille idylliske byen på grensen mellom østlandet. og sørlandet.

Les mer om døveskolene på Madagaskar i neste nummer av Madagaskarforum!

Nytt fra Oslo

■ AV ARNHILD FJOSE

Osloforeningen hadde to møter i vårsemesteret
Det første fant sted på Lovinsenberg menighetshus. Generalkonsul Finn Andresen ga oss en innholdsrik orientering om den aktuelle situasjonen på Madagaskar. Hva kan avtalen om Madagaskar og Norge som samarbeidland føre til for begge landene? Mellom 25 og 30 medlemmer var til stede på møtet.
Den 11. juni fant vårt andre medlemsmøte sted, på vakre Vøyenvolden gård. Møtet hadde to temaer.
Eva Joly orientere om sitt antikorrupsjonsarbeid på Madagaskar. Mange hadde spørsmål og kommentarer. En stor opplevelse for alle som var til stede.
Etter matpause med mange gassiske godbiter, orienterte Per Ørjan Åslid om turisme på Madagaskar – hva mener landet selv om temaet og hva kan en vente seg av utvikling av turisme? En nyttig orientering for de som er interesserte i Madagaskars utvikling og for alle reiselystne Madagaskar-venner. Omkring førti personer var til stede på møtet.
I høstsemesteret planlegges en lørdagskafe i september, samt generalforsamling med medlemsmøte i november.

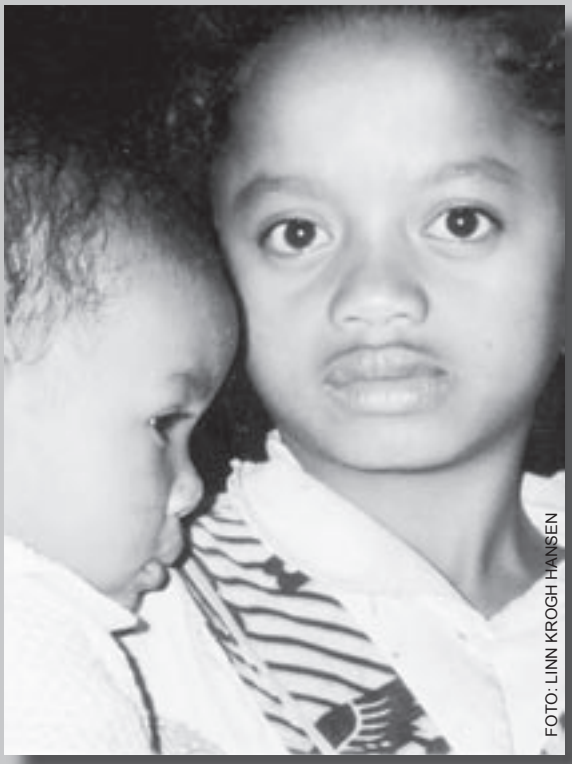
FOTO: LINN KROGH HANSEN

MADAGASKAR-NYTT

Spalten er samlet og redigert av Øyvind Dahl på bakgrunn av meldinger fanget opp over internett, for det meste fra aviser i hovedstaden på Madagaskar (L'Express og Tribune).
De nyeste nyhetene kommer først. Nyhetene oppdateres jevnlig på hjemmesidene til Vennskapsforeningen Norge – Madagaskar: www.madagaskar.no.

August 2005

Storbritannia stenger sin ambassade på Madagaskar

Den siste britiske ambassadøren, Brian Donaldson, har sagt farvel til Madagaskar. Siden de første engelske misjonærene kom i 1818 har det vært gode forbindelser mellom de to landene. Nå er den diplomatiske stasjonen stengt. Grunnen er at Storbritannia ønsker å redusere sine representasjoner i utlandet. "Men kvaliteten på de tosidige relasjonene mellom våre land skal ikke bli dårligere," sa den fungerende utenriksministeren Haja Nirina Razafinjatovo. "Jeg kommer til å tjene dette fantastiske landet selv om jeg nå blir pensjonist," repliserte den britiske ambassadøren. (25. aug. 2005).

USA sender fredskorpsere til Madagaskar

20 nye amerikanske fredskorpsere er kommet til øya for å slutte seg til de 120 som allerede er der for å gå inn i engelskundervisning i ulike skoler på Madagaskar. (24. aug. 2005).

Nasjonal union for menneskerettighetene

Det er nå opprettet en nasjonal union for menneskerettighetene i Antananarivo. Laure Rabetokotany er president for styret. Hun sier at UNMDH vil konkretisere vernet av menneskerettighetene på øya. (23. aug. 2005).

Drept under likvendingsfest

Under en likvendingsfest i nærheten av Ambalavao utviklet det seg til slåsskamp. En person ble drept og flere såret i tumultene som oppsto. Det hevdes at årsaken til den fatale utviklingen av festen var at mange hadde drukket for mye brennevin. Under en likvendingsfest tar de pårørende de døde ben ut av graven. Knoklene renses og blir pakket inn i nye liksvøp. (23. aug. 2005).

Presidenten ønsker engelsk språk

Tilbake fra toppmøtet i Gaborone, Botswana, der Madagaskar ble det 14. medlem av SADC, sier president Ravalomanana at engelsk bør gjøres til offisielt språk på Madagaskar. Den internasjonale konkurransen er hard. "Adgangen til markedene i det sørlige Afrika lettes om vi kan konkurrere på like vilkår," sier han. Som kjent er engelsk dominerende i den sørlige regionen av Afrika. (22. aug. 2005).

Regionale komiteer ser dagens lys

Madagaskar har etter omorganiseringen 22 regioner og like mange regionsjefer. Men de regionale komiteene som skal sørge for demokratisk kontroll, har latt vente på seg. Årsaken er at prosedyrene ikke har vært på plass. Men nå skal komiteene opprettes. Utsendinger til Nasjonalforsamlingen, ordførere og representanter for det sivile samfunn skal ha plass i disse regionkomiteene som også skal ha styring av lokale budsjetter. Regionsreformen har vært et tiltak i retning av desentralisering av makten. (19. aug. 2005).

Mobiltelefonene vinner terreng

En av to i Antananarivo har mobil-telefon, hevder Alain Razafindrabe som er direktør av Synergy communication. Mobilene fremmer mer dynamisk utvikling. "Bybeboerne er de største forbrukerne," sier han. Madagaskars kornkammer, Alaotra-regionen, har nå fått adgang til mobilnettet i byene Andapa og Ambatondrazaka. Mobilselskapet Orange dekker nå 85 lokaliteter på øya. (19. aug. 2005).

Nasjonalparken i Zombitse-Vohibasia

Denne nasjonalparken i nærheten av Sakaraha har mottatt norsk støtte gjennom WWF i en årrekke. Nå trues den av ødeleggelse. I løpet av to år er 60 ha av denne naturlige skogen ødelagt, hevder François Aimé Betkou, utsending fra Sakaraha til Nasjonalforsamlingen. Verdifulle tresorter som palisander, rosentre og "hazomalany" som sakalava-ene bruker til gravene sine, blir vanskeligere og vanskeligere å finne. I tillegg er det vill jakt på safirer i området. "Det er migranter utenfra og ikke baraene som bor i området som står bak plyndringen av naturressursene," sier han. (19. aug. 2005).

Madagaskar blir medlem av SADC-landene

Det er toppmøte som samler 13 statssjefer i Gaborone, Botswana. Her blir Madagaskar tatt opp som 14. medlem etter to år med forhandlinger. President Marc Ravalomanana har holdt sin første tale på toppmøtet der han appellerte til nærmere handelssamarbeid. Målet med SADC-samarbeidet er å bygge ut handel og utvikling mellom landene i det sørlige Afrika. Sør Afrika og Mauritius er de tyngste partnerne. Madagaskar forventer å øke eksporten til SADC-landene fra dagens 40 mill dollar til 700 mill dollar innen 2010. (19. aug. 2005).

Billige kinesiske varer slår ut franske

Det står ”Made in China” på flere og flere varer som importeres. Import fra Frankrike er nå på 18 % mot 20 % fra Kina. Det dreier seg om informasjonsteknologi, tekstil, biler, husholdningsartikler, forbruksvarer, og mange andre produkter. Men Frankrike leder fortsatt når det gjelder nyetableringer. I løpet av årets første tre måneder har Frankrike etablert 54 bedrifter, mens kineserne har etablert 19. (18. aug. 2005).

11 000 nye lærere rekrutteres

Når skolene starter igjen etter ferien, skal 3 500 nye lærere være klar til å ta imot elevene. I tillegg skal 7 500 skal komme i løpet av året. De nye finansieres gjennom HIPC-initiativet, dvs. ved at penger som skulle brukes til å betale gjeld nå blir frigjort for sosial innsats. Steder som ligger utenfor allfarvei skal prioriteres med nye lærere. Elevene skal også få såkalte ”kit scolaires” – små ransler med det nødvendigste skolemateriell, kladdebøker, blyanter osv. Dette populære tiltaket ble satt i gang av det nye regimet i 2003 og har bidratt til at flere elever lar seg innskrive på skolen. Det er altfor få lærere i forhold til elevtallet. Statistikken forteller at det i barneskolen er 57 elever per lærer, mens den gassiske normen er 50 elever per lærer. I videregående er normen 44 elever per lærer. Det store elevtallet per lærer reduserer kvaliteten på undervisningen. (18. aug. 2005).

Presidenten benåder tidligere guvernør

Under åpningen av en ”Toby” - et senter for vekkelsesbevegelsen i Andapinarony i Antsohihy distrikt på Nord-Madagaskar, har president Marc Ravlomanana annonsert at den tidligere guvernøren for Mahajanga provins, Hilaire Razafindehibe, skal få amnesti. (16. aug. 2005).

Nye byggeskikker i Antandroy

Tandroyene på Sør- Madagaskar har pleid å bygge sine hus av ”fatsilotra”, en kaktusliknende art som det begynner å bli knapphet av. Nå har enkelte begynt å bygge sine hus av stein som finnes i området. Myndighetene oppfordrer flere til å gjøre det samme for å spare miljøet som er svært sårbart i de tørre områdene. (16. aug. 2005).

Transportprisene øker

Grunnet stigende oljepriser øker billetten på taxi-be fra 200 til 300 ariary. En økning på 50 % er mye for mange som er avhengig av daglig transport. (13. aug. 2005).

Kirkene skal engasjeres i familieplanlegging

Usaid skal bevilge 400 000 dollar til kirkene over en to-årsperiode for at de skal sette i verk tiltak for familieplanlegging. Det dreier seg om seksualopplysning, kamp mot sterilitet, prevensjonsmidler, alt for å hjelpe familiene til å unngå uønskede svangerskap. (12. aug. 2005).

Toliara skal bli en vakker by

Ordføreren i Toliara, Dimby Vaovolo, som nylig har besøkt Stavanger i forbindelse med fredskorpssamarbeid, forteller at Toliara er i ferd med å bli en ren og vakker by. En rekke ulovlige salgsboder som gjør veiene ufremkommelige, skal fjernes. Isteden skal folk kunne få lovlige papirer på sine eiendommer. Beplantninger og renovasjon skal sørge for at Toliara skal bli en vakker by. (8. aug. 2005).

Budsjettkutt i flere departementer

På grunn av mange investeringer som ikke var budsjettert, må flere departementer kutte i sine budsjetter. Unntatt er Utdanningsdepartementet, Helsedepartementet og Energidepartementet som anses som nøkkeldepartementer for utviklingen. (6. aug. 2005).

Foredling som løsning på vaniljekrisen?

Madagaskar er kjent som eksportør av kvalitetsvanilje. For få år siden var prisen pr kilo 450 dollar. Nå er den droppet til 25 dol-

Forts. s. 18

Bli medlem!

porto

TIL VNM

V/ ELLEN VEA ROSNES
REKTOR STEENSGT. 31B

4010 STAVANGER

Bli medlem i Vennskapsforeningen Norge - Madagaskar

Her vil du bli oppdatert på det siste som skjer på Madagaskar, motta Madagaskar-forum, og ellers få tilbud om medlemskvelder og deltakelse i interessegrupper. Medlemskap koster kun 150 kroner pr. år som hovedmedlem, og 50 kroner for husstandsmedlem. Send inn denne adresselappen eller registrer deg på www.madagaskar.no. Giro vil bli tilsendt.

NAVN: TLF.:

ADRESSE: E-POST:

POSTNUMMER: NAVN PÅ HUSSTANDSMEDLEM:

POSTSTED:

lar og hele produksjonen er i krise. Andre land som Indonesia, India, Uganda og Komorene har begynt å konkurrere med Madagaskar som i 2003 bidro med 62,3 % av verdensproduksjonen. Nå ønsker et firma, Société Aromatics Madagascar å foredle vanilje, kakao og andre aromatiske frukter for å få bedre pris for produktene. (5. aug.2005).

Trikker i Antananarivo?
Ordføreren i Antananarivo, Patrick Ramiaramanana forteller at byen skal få gratis et titalls trikker fra Sveits der trikkene skal skiftes ut med nye vogner. ”Men det vil ta tid før infrastrukturen er på plass,” sier han. Foreløpig har byen heller ikke nok elektrisk kraft til å drive trikkene, som må kjøres med aggregater. (4. aug. 2005).

Ilmenitt-forekomstene ved Tolagnaro skal utnyttes
Et kanadisk selskap skal investere 585 millioner dollar for å utnytte ilmenittforekomstene ved Tolagnaro (Fort Dauphin). Det skal blant annet bygges en ny dypvannshavn. Fra 2008 skal det eksporteres 750 000 tonn per år herfra. Det er ca 10 % av behovet på verdensmarkedet. Eksporten skal bringe 20 mill dollar i Statskassen hvert år. Ilmenitt brukes til fremstilling av titan. (4. aug. 2005).

Nasjonalforsamlingens president blir ved roret
Nasjonalforsamlingens president Jean Lahiniriko ønsket å trekke seg etter at 122 delegater av 160 ville stemme ham ut av forsamlingen (Se melding 20. juli). Anklagene går på nepotisme, dårlig ledelse og manglende åpenhet. Nå har Forfatningsdomstolen (Haute Cour Constitutionelle) sagt at det ville være grunnlovsstridig. Jean Lahiniriko fortsetter som president i Nasjonalforsamlingen som nå tar ferie. (28. juli 2005).

NYTT FRA VENNSKAPSFORENINGEN

■ AV: ØYVIND DAHL OG JOHN MAGNUS NYGAARD

Nytt gassisk navn på foreningen
Det har vært litt frem og tilbake når det gjelder det gassiske navnet på foreningen. Saken ble drøftet på årsmøtet som ble holdt den 9. april i Stavanger. Det ble uttrykt at navnet burde avspeile gjensidighet samtidig som det ikke burde bli for langt. Styret fikk fullmakt til å arbeide videre med saken.
Etter grundige drøftinger er styret landet på et forslag som kom opp på årsmøtet: ”Fihavanan’i Norvezy sy Madagasikara” som den gassiske parallellen til ”Vennskapsforeningen Norge – Madagaskar”. ”Fihavánana” (med trykket på á) er et ord som uttrykker både vennskap, slektskap og solidaritet. Det er også et synonym for gode relasjoner, hjelpsomhet, fred og harmoni. Det gassiske slektskapet er gjensidig forpliktende. Vi mener at vi med det nye navnet har fått frem det som medlemmene har ønsket: både gjensidighet, forpliktelse og anvendbarhet. I det nye navnet er ordet ”fikambanana” – forening utelatt, da det så å si er innebygget i ”fihavanana”.
Vi har fått et kort og greit navn som kan innarbeides i den nye logoen som snart blir presentert for medlemmene.

Annonser på hjemmesidene og i Madagaskar-forum
Foreningens hjemmesider www.madagaskar.no har siden oktober 2004 fått 7000 treff. Det betyr at det er mange flere enn foreningens medlemmer som besøker hjemmesidene. Vi vil derfor åpne for at kommersielle foretak kan kjøpe seg link/annonser på hjemmesiden for kr. 1000 pr år. I Madagaskar-forum er det anledning til å sette inn annonser. Annonseprisene for Madagaskar-forum er 1/1 side: kr 2000, ½ side kr 1000, ¼ side kr 600, 1/8 side: kr 400.

Mange medlemmer har ikke betalt kontingent

Foreningen har tidligere registrert 426 navn som medlemmer. På siste styremøte i juni kunne vi konstatere at 268 av disse har betalt for 2005. Det er altså 158 personer som ikke har betalt kontingent for i år. Styret vedtok derfor å sende ut en påminnelse. Vi ber om at de som ikke har betalt, vil ordne saken snarest. Kontingenten betyr mye for foreningens arbeid. Det er den eneste inntektskilden vi har, bortsett fra støtte fra Utenriksdepartementet til utgivelse av bladet. Vi kan dessverre ikke fortsette å sende ut medlemsbladet til de som ikke har betalt kontingent.

Foreningens kontonummer er 4336 11 00469. Adressen for kontingenten er Ellen Vea Rosnes, kasserer og ansvarlig for medlemsregisteret i VNM, Rektor Steensgt. 31 B, 4010 Stavanger.

Nye lokalgrupper i Trondheim og Bergen

På initiativ fra Bjørn Sverre Lie har det vært arrangert et møte i regionen der Gert Nielsen ble valgt til leder og Edith Bjørkås som nestleder i et interimsstyre som vil arbeide videre for å etablere lokalgruppen. Styremedlem Ottar Rakoto Fjose arbeider for å etablere et interimsstyre også i Bergen. Foreningen sentralt vil bidra til økonomisk drahjelp i startfasen når det foreligger konkrete planer fra interimsstyrene.

Aktiviteter i Oslo-foreningen

Lokalforeningen i Oslo hadde et møte den 11. mai der Eva Joly fortalte på en engasjerende måte fra sine besøk på Madagaskar. Hun er blitt rådgiver for president Marc Ravalomanana når det gjelder å reformere rettssystemet på Madagaskar og bekjempe korrupsjonen. Per Ørjan Aaslid orienterte om turismen på Madagaskar. Møtet samlet 40-50 medlemmer. Oslo-foreningen vurderer også å delta på en internasjonal kulturfestival hvor en vil servere gassisk mat og vise gassisk kunst.

Aktiviteter i Stavanger-foreningen

Vårens møte var 9. april der generalkonsul Finn Andresen orienterte om utviklingen på Madagaskar og norsk samarbeid. På samme møtet ble det også avholdt årsmøte for Vennskapsforeningen Norge – Madagaskar. Det ble arrangert en meget godt besøkt konsert med valihaspillerne Rajery og Anders Rønningen den 22.august. Her deltok også pianisten og komponisten Nils Henrik Asheim og fiolinisten Florian Kellerhals. Sammen ga de deltakerne et uforglemmelig møte med gassisk musikk og rytmer. Se egen reportasje i bladet.

Vennskapsbyforeningen Stavanger – Antsirabe.

I februar døde lederen for foreningen gjennom mange år Ivar Sørreime. Han var en ildsjel når det gjaldt samarbeidet mellom Antsirabe og Stavanger og han vil bli dypt savnet, ikke minst blant hans mange venner på Madagaskar.

Vi ønsker å føre videre Ivars arbeid og på årsmøtet 23. mai ble det valgt nytt styre. Ny leder ble John Magnus Nygaard, nestleder Erik Tangedal, Hallvor Lyngstad, sekretær, Bjørn Christer Skjæveland, kasserer, Liva Raelison, styremedlem, Terje Magne Østrem, varamedlem.

Vennskapsforeningen skal samarbeide med Stavanger kommune i de saker som berører det offisielle vennskapssamarbeidet mellom Antsirabe by og Stavanger og skal være representert i alle samordningsorgan som blir opprettet mellom Stavanger kommune og vennskapsbyforeningene. Vennskapsbyforeningen Stavanger - Antsirabe samarbeider med Vennskapsforeningen Norge – Madagaskar i saker av felles interesse.

Det arbeides for å få til en WEB-side for foreningen. Nye medlemmer er hjertelig velkomne. Årskontingent kr. 50,-.

Kontakt: John Magnus Nygaard, john.magnus.nygaard@rogfk.no
tlf. 51 84 99 12, a. 51 52 21 41.
p. 478 14 986 mob.

Lørdagskafé

Internasjonalt Hus, Sandvikv. 13, Stavanger lørdag 5. november kl.12-15

Elevutveksling

Madagaskergruppa på St. Olav vgs planlegger elevutveksling til Lycée André Resampa i Antsirabe i løpet av dette skoleåret.

Årsmøte for Vennskapsforeningen

På årsmøtet ble initiativtakeren til foreningen Jan Erik Furunes takket for innsatsen. Han fratrer nå styret. Ottar Rakoto Fjose ble valgt til nytt styremedlem. Det nye styret ser da slik ut: Øyvind Dahl (leder), Ellen Vea Rosnes (kasserer og ansvarlig for medlemsregisteret), Ottar Rakoto Fjose (styremedlem), Disse ble valgt for to år. Fra før sitter Sidonie Hansen (nestleder), Heri Ramampiaro (webmaster) og Kai Arne Schie (sekretær). Disse vil være på valg neste år. Varamedlemmene er valgt for ett år: Endre Haraldseide (1. vara), Suzanne R. Olsen (2. vara). Martin Ivar Arnesen og Arne Dragsund ble gjenvalgt som revisorer. Solofo Andrianaivoravelona, Helge Veum og Torgeir Norheim ble valgt til ny valgkomite.

Annet smånytt

• Foreningsmedlem Terje Munthe hadde utstilling av store digitale tegninger fra sitt fødeland i Stavanger i tiden 12. juni – 10. juli. Utstillingen skal også til Paris og Madagaskar. Se presentasjonen i forrige nummer av Madagaskar-forum.

• Foreningens medlemmer fikk 25 % rabatt på festforestillingen under festspillene i Bergen: ”Masinandraina – Solens øye”. Det er Haugesund Teater som har laget oppsetningen som nå også skal settes opp på Madagaskar.

• Foreningen arbeider med å få medlemsrabatt på flyreiser til Madagaskar med Air France og Air Madagascar.

• I forbindelse med Verdensungdomsdagen i Køln vil en gruppe på 50 gassiske ungdommer besøke Norden 22.-31. august. Disse vil muligens besøke Oslo. Pater Raymond Rambatoson ved den katolske Eugeniastiftelsen i Stockholm er kontaktperson.

B

PORTO BETALT
VED
INNLEVERING
P.P.
NORGE

Returadresse: Linn Krogh Hansen, Othilie Tonningsvei 4a, 0486 OSLO

I NESTE NUMMER KAN DU LESE OM:

- ▶ DØVESKOLENE PÅ MADAGASKAR
- ▶ ØKONOMI OG ETNISITET I MENABE
- ▶ LEGER UTEN GRENSER: HVORFOR TRAKK DE SEG UT AV MADAGASKAR?

OG MYE MER...